

Η διοργάνωση της Διάσκεψης των Αθηνών για το Βοσνιακό ήταν επιτυχής για την Ελλάδα. Ωστόσο, τα αποτελέσματά της δεν απέδωσαν άμεσους καρπούς, καθώς το Κοινοβούλιο των Σέρβων της Βοσνίας απέρριψε όσα είχε συμφωνήσει ο ηγέτης τους Ράντοβαν Κάρατζιτς.

Τα εθνικά μας θέματα

Η ελληνική εξωτερική πολιτική δεν κατάφερε να απεμπλακεί από το δαίδαλο του «μακεδονικού» ούτε το 1993 και είναι εξαιρετικά αβέβαιο αν θα το καταφέρει το 1994... Εάν, λοιπόν, θέλουμε να είμαστε ακριβείς όταν μιλάμε για ενασχόληση με εθνικά θέματα θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε τον ενικό: ένα και μόνο θέμα απασχόλησε την πολιτική μας ηγεσία τη χρονιά που πέρασε και αυτό ήταν το θέμα των Σκοπίων.

Δεν έχει ίσως τόση σημασία η αναδρομή στις επιμέρους φάσεις τις οποίες διήλθε. Αλλιώς, ήδη έχουν γραφεί περισσότερα από πολλά. Σημασία έχει να δούμε επιτέλους με ψυχραιμία γιατί το πρόβλημα αυτό δεν κλείνει όπως η Ελλάδα θα επιθυμούσε, σύμφωνα δηλαδή με τη γραμμή που χάραξε όχι μόνο η προηγούμενη κυβέρνηση, αλλά το σύνολο της πολιτικής ηγεσίας -πλην ΚΚΕ (το οποίο μάλλον δικαιώνεται τελικά...).

Ανεξαρτήτως των ευθυνών που έχει -ή δεν έχει- ο κ. Α. Σαμαράς για το γεγονός ότι δεν πρόβαλε βέτο στην κρίσιμη συνεδρίαση του Συμβουλίου Υπουργών Εξωτερικών της Κοινότητας την 16η Δεκεμβρίου 1991 υπάρχει σήμερα ένα αντικειμενικό αποτέλεσμα: η Ελλάδα δίνει επί δύο χρόνια τη μάχη του ονόματος, υποβαθμίζοντας τους άλλους δύο όρους που οι «Δώδεκα» απεδέχθησαν στο συμβούλιο εκείνο και αυτή τη μάχη είναι πλέον προφανές ότι θα τη χάσει.

Προ αυτού του αδιεξόδου η ημεμερινή κυβέρνηση επιχειρεί την ύστατη ώρα να επικεντρώσει τις προσπάθειές της στο θέμα των άλλων δύο όρων (σύμβολα και εδαφικές διεκδικήσεις) όπως έγινε σαφές από την ανάλυση, στην οποία προέβη ο αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών κ. Θ. Πάγκαλος στο τελευταίο Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (20-12-93) υπό το βάρος βεβαίως της σύναψης διπλωματικών σχέσεων με τα Σκόπια έξι χωρών-μελών. Εάν δε, χρειάζεται πρόσθετη απόδειξη της στροφής που επιχειρείται αρκεί να θυμίσουμε τη δήλωση του κ. Πάγκα-

λου, σύμφωνα με την οποία «το σκοπιανό δεν θα αποτελέσει προτεραιότητα της ελληνικής προεδρίας».

Είχε φροντίσει ωστόσο ο αναπληρωτής υπουργός να προκαλέσει το γνωστό επεισόδιο με τη Γερμανία ώστε ο ίδιος, τουλάχιστον να μη χρωθεί το κόστος της ήττας. Για το φόβο των Ιουδαίων δηλαδή...

Ο άξονας με τη Σερβία

Αν κάτι, πέραν της εμμονής στο «Μακεδονικό», χαρακτήρισε την πολιτική της κυβέρνησης που παρέδωσε τα ηνία της εξουσίας το φθινόπωρο του '93 ήταν η προσήλωση στον άξονα με τη Σερβία. Το στοιχείο αυτό ήταν το αντιστάθμισμα της φυσιολογικής ρευστότητας που δημιουργούσε στην Ελλάδα η διαφορά με τα Σκόπια. Ωστόσο, δεν θα μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς ότι δεν της προκάλεσε άλλα προβλήματα, κυρίως στις σχέσεις της με κάποιους εταίρους στην Κοινότητα. Τοίτο δεν εμπόδιζε αυτούς και άλλους να χρησιμοποιήσουν την Αθήνα σαν διαύλο με το Βελιγράδι. Επιστέγασμα του ρόλου αυτού ήταν η επιτυχής διεξαγωγή της «Διάσκεψης των Αθηνών», το Μάιο, επιτυχία που δυστυχώς επισκιάστηκε από την τελική άρνηση του κοινοβουλίου των Σέρβων της Βοσνίας να επικυρώσει όσα ο ηγέτης τους, Ράντοβαν Κάρατζιτς, είχε δεχθεί στην Αθήνα.

Πολιτική προσέγγισης με τη Σερβία ακολουθεί και η σημερινή κυβέρνηση. Είναι αμφίβολο όμως αν έχει πολλά πράγματα να προσφέρει πλέον η Αθήνα στο Βελιγράδι. Αρκεί να θυμηθούμε ότι η βαλκανική περιοδεία του υπουργού Εξωτερικών κ. Παπούλια (αρχές Νοεμβρίου) δεν κατέληξε σε κανένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα και ότι ταυτόχρονα σχεδόν εκδηλώθηκε η γαλλογερμανική πρωτοβουλία που απέσπασε αμέσως το ενδιαφέρον του Βελιγραδίου.

Προσέγγιση με τις ΗΠΑ

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ σε μια προσπάθεια απαλειψής του στίγμα-

τος του «αντιαμερικανισμού» της προηγούμενης οκταετίας είναι εμφανές ότι επιθυμεί την εδραίωση μιας καλής έως προνομακτικής σχέσης με τις ΗΠΑ με το σκεπτικό ότι τους είναι χρήσιμη στα Βαλκάνια. Με την καλλιέργεια της σχέσης αυ-

τής έχει επιφορτισθεί ο υφυπουργός Εξωτερικών κ. Γ. Παπανδρέου λόγω παλαιών γνωριμιών με πολλά στελέχη της σημερινής αμερικανικής κυβέρνησης.

Δεν είναι ωστόσο σαφές, πέραν των γενικών προσδοκιών, τι ακριβώς επιδιώκει η ελληνική κυβέρνηση από την προσέγγιση με τις ΗΠΑ. Πιθανώς κάποια χαρτιά να μένουν κλειστά ενόψει της επισκέψεως του πρωθυπουργού στην Ουάσινγκτον το Φεβρουάριο. Από αμερικανικής πλευράς πάντως δεν επιβεβαιώνονται οι εκτιμήσεις περί «προνομακτικής σχέσεως» και θα ήταν ίσως χρήσιμο να θυμηθούμε εδώ όσα πρόσφατα δήλωσε ο λόρδος Ουσεν για τον ανταγωνισμό ΗΠΑ και Ευρώπης στα Βαλκάνια σε συνέντευξή του στο ολλανδικό περιοδικό «Ελσεβιέκ».

«Εάν είχε επανεκλεγεί ο Τζορτζ Μπους, είπε, το βοσνιακό θα είχε λυθεί διότι εκείνος είχε αποδεχθεί το σχέδιο Βανς-Ουσεν. Ο Μπιλ Κλίντον λόγω του ανταγωνισμού του με τους Ευρωπαίους και της συμπάθειάς του προς τους μουσουλμάνους υπονόμεισε την εφαρμογή του σχεδίου με την απειλή των αεροπορικών βομβαρδισμών».

Η Βοσνία δεν είναι το μόνο πεδίο ανταγωνισμού Ευρώπης και ΗΠΑ στα Βαλκάνια. Και η ελληνική κυβέρνηση που ως φαίνεται θέλει να εκμεταλλευθεί αυτόν ακριβώς τον ανταγωνισμό πρέπει τουλάχιστον να προσέξει...

Το Κυπριακό

...Διότι το αντάλλαγμα της προσέγγισης με τις ΗΠΑ σε βάρος του ευρωπαϊκού μας προσανατολισμού δεν είναι προφανές. Εκτός εάν η

Αθήνα προσδοκά κάποια αμερικανική «εύνοια» στο Κυπριακό ένα θέμα που σχεδόν είχε παγώσει τη χρονιά που πέρασε.

Επανερχεται στην επιφάνεια με την αλλαγή του δόγματος που διέπει τις σχέσεις Αθηνών και Λευκωσίας. Η επίσκεψη του προέδρου της Κύπρου στην Αθήνα (16 Νοεμβρίου) επισφραγίζει αυτή τη στροφή. Η Ελλάδα και η Κύπρος υιοθετούν το δόγμα της συναπόφασης και εγκαταλείπουν το δόγμα «η Κύπρος αποφασίζει και η Ελλάς συμπαρίσταται». Ακόμη υιοθετείται η αρχή του ενιαίου αμυντικού χώρου Ελλάδος - Κύπρου.

Σε ελληνική πρωτοβουλία οφείλεται επίσης η τοποθέτηση κοινοτικού παρατηρητή στις συνομιλίες για το Κυπριακό. Η ελληνική κυβέρνηση είχε επενδύσει στην κίνηση αυτή πολλά γεγονότα, ωστόσο δεν φαίνεται να τη δικαιώνουν. Η απόφαση που ελήφθη στο συμβούλιο υπουργών της 20ης Δεκεμβρίου ενέκρινε την τοποθέτηση στη θέση του παρατηρητή ενός αξιωματούχου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (βαθμίδος Α2) γονός που δείχνει τη διάθεση να υποβαθμίσουν το θέμα.

Αντίθετα στο συμβούλιο σύνδεσης ΕΟΚ - Τουρκίας που συνήλθε στις 9 Νοεμβρίου η Τουρκία εξασφάλισε την ομαλή εξέλιξη των σχέσεων της με την Κοινότητα μέχρι το 1995 και λίγο αργότερα η Γερμανία με τη Βρετανία της προσέφεραν μια ειδική τριμερή σχέση που μάλλον υποκαθιστά την ένταξη...

Εν κατακλείδι: το 1993 δεν ήταν μια καλή χρονιά για την ελληνική εξωτερική πολιτική. Σε μεγάλο βαθμό λόγω των εξελίξεων στην περιοχή μας. Σε εξίσου μεγάλο όμως και λόγω των εσφαλμένων ελληνικών χειρισμών. Εάν το 1994 η Ελλάδα δεν καταφέρει να προσδιορίσει το ρόλο της στα Βαλκάνια και μέσω αυτού στην Ευρώπη, δεν θα μιλάμε απλώς για χαμένη χρονιά, αλλά πιθανώς για χαμένη δεκαετία.